

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četiristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. O pravništvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Domače in slovanske novosti.

— Ljubljanski uradni list „Laibacher Zeitung“ prinaša zadnji petek članek k rojstvu ustave. „frfasunk-frfasunk-frfasung“ to se ponavlja kacic tridesetkrat kakor kij po naših federalističnih glavah. — Ali tej „spiegelfechtereiji“ bi se lahko smijali, ko bi za razmere v našem cesarstvu strašno pomembno ne bilo, da c. kr. uradni, avstrijski orel na čelu noseči list — kot posnemanja in razširjenja vredno, v imenu vlade prizna in priporoča shod ljubljanskih ustavovceev in njih prusijanske govore. Glej današnji dopis iz Ljubljane.

— „Pravnik slovenski“ prinaša sledečo „prošnjo do slovenskih rodoljubov.“ Gledé na politično borbo zadnjih treh mesecev se o mojem mišljenju in delovanju nalašč toliko kričega med Slovence raztrosuje, da sem prisiljen prositi svoje rojake in misleče rodoljube, naj počakajo sè svojo sodbo o meni, ki se že 29 let delavno trudim za svoj narod in ki sem vedno bil mišljenja, da le pošteno postopanje ima za narodni napredek pričakovati blagoslov z nebes, dokler jim sam v posebni spomenici svojega delovanja ob času trimesečnega deželnega glavarjenja ne razložim. Ker sem v obrambo svetosti naše narodne reči, katero imamo starji rodoljubi v kratkem zapustiti neoskrunjeno mladini, in v obrambo pravičnosti in politične moralnosti ter v ohranitev dobrega imena merodajnih oseb apeliral na deželni zbor, naj tukaj iz pravnškega stališča navedem najvažnije točke, zavoljo katerih se je to zgodilo.

Pri oddajanju deželnih služeb vsled „preuredbe“ so namreč navstala vprašanja:

a) ali imajo brez madeža služeci deželni uradniki prvenstvo pred drugimi sicer enakovrstnimi prošnjiki?

b) ali so bila imenovanja leta 1867 postavna?

c) ako ne, zakaj je deželni zbor sè slovensko večino že od leta 1867 omenjena imenovanja odobril leta 1868 in do konca leta 1871 trpel?

d) ako nimajo služeci in postavno imenovani deželni uradniki predprave pred drugimi prošnjiki, ali se sme s počitnicami oziroma enoletno odplačo naložiti deželnemu zakladu novih bremen?

e) ali imajo deželni uradniki, brez uzroka iz službe odpravljeni, pravice, še večje odškodovanje zahtevati od dežele po tožni poti, ker ima vsaki po mojem mnenju pravico do svoje službe, dokler ni za nevednega spoznan ali v počitek djan?

Ker se po svoji vesti nisem vjemal z nekaterimi deželnimi odborniki z odgovori na omenjena vprašanja, vendar pa bi imel po §. 32 službene pragmatike in navoda od leta 1868 sam odločiti pri oddajanju nekaterih služeb, ako bi bil tudi samo glas enega odbornika pristopil, sem apeliral na deželni zbor, kateremu sem odgovoren in ki se je imel v šestih dnevih zbrati, naj on razvolja dvombe v korist dežele, in to je glavni vzrok mojega obrekovanja.

V Ljubljani, dné 20. decembra 1871.

Dr. Razlag, bivši deželni glavar.

— Kakor že prej v shodu občnega zbora, tako se je tudi v shodu odbora „narodne tiskarnice na delnice“ sklenilo, da se podpisane delnice vplačujejo 25% do 15. januarja, 25% do 15. aprila, 25% do 15. julija in končno 25% do 15. oktobra 1872. Novci naj se blagovolijo poslati tajniku društva g. Petru Graseli-ju, hišnemu posestniku v Ljubljani. Delničarji imajo od 1. januarja delež dobička tega podvzetja. Kdor izmed čč. gg. delničarjev vplača precej vso podpisano svoto, priračunajo se mu z ozirom na gore omenjene obroke odpali odstoki, 5%.

— Iz Ljubljane se nam piše, da je kriva

vest, da bi med otvorenjem deželnega zbora bil dr. Razlag katero besedo vmes klical, o čemer tudi dunajski listi drugače poročajo.

Dopisi.

Iz Ljubljane. 25. dec. [Izv. dop.]

Pretekli petek se je po dvanajstni obravnavi izrekla sodba proti listu „Brenclj-nu“, vsled ktere je gospod urednik obsojen na dva meseca ječe, poostrene s postom vsacih 14 dni. Uzrok tej pravdi je bila znana dogodba z Riestrovim pesom tedaj jako malenkostna a vendar se je napisalo več papirja, nego pes tehta. Izmed porotnikov je bilo 9 protivnih in samo trije so glasovali „Nekriv“. Ugovarja se sicer da bi „Brenclj“ ne bil obsojen, ko bi si bil zagovornika preskrbel, ali se pa sam bolje zagovarjal, [pa ti ugovori so ni ničevi, uzrok je globljeji, utemeljen je v naših političnih razmerah.

O nemčurskem „Verfassungsfest“ se je že nekoliko poročalo, nova pa bode našim čitateljem gotovo, ako jim povemo, da se je „Wacht am Rhein“ nič manj nego desetkrat igrala, da so deželnega poglavarja Auersperg-a s to kompozicijo sprejeli, da je bila napitnica na Nemčijo in „olle Willem“ posebno navdušena, da se je posebno poudarjalo: „die Siege bei Metz, Sedan und Paris sind auch für uns erfochten i. t. d. — ter da „Tagblatt“ še dan na dan nadleguje bralce govori, kateri so itak vsi po enem kopitu narejeni.

Ne bili bi omenjali vsega tega, ko bi se nam ne zdela jako čudna neka inkonkvencija, nemreč: Polkovnik tukajšnjih vojakov gosp. Gintow, je pred malo dnevi kapelnika Schantelnal poslal na tri dni k profozu, ker je v kazini igral „Wacht am Rhein“, a deželni glavar Auersperg se nazdravlja istoj pesmijoj! Za Boga, Avstrija je v istini evropska Kina! —

Listek.

Dona Klara.

(Historična podobica.)

V dvoranah ekscelencije in vsegamogočnega ministra je bil denes ples.

Tu se je zibalo vse, kar se je rodilo visocega na dvoru in po meščanskih palačah. Tu se je smijalo sladko vse, stare perike priklanjale so se v enomer in široka ženska odela so sprehajala se preširno sem ter tje. Vmes pa so šumeli srebrni glasovi, in nežne ročice popravljale so skrbljivo težke stolpe po francosko vbranih las.

In vitki gospodiči so se sukali v črnih širokih haljinah, ter rožljali z malimi rapirji in ljubezljivo pogledovali po šumečih gospicah, katerim se je tu pa tam pridružil kak izmed gizdalinov, poljuboval roké, ter gračijozno vtikoval pod pazduho triogelni klobuk.

Na strani pa so stali gospodje diplomatje, vihalo ponosno nosove, kot bi bili pred sabo videli prihodnost in kakor da bi svojimi mezinici vladali teke svetov, osodo človeštva.

A še le prevzvišeni knez in minister! Kako je bila njegova peroka denes našopirjena, polna dišav! Sam je prav milostljivo obračal male knežke očesi po razsvitljeni dvorani. A v sreci mu

je kraljevala radost, videč tolikanj bleska v svojih prostorih in spozabil se je, ter polagoma izvlekel zlato tobačnico in prav priljudno nasul s svojimi drobnimi koščeniimi prsti tobaka v diplomatiški nos, tako da je padal po bogatih špicah, katere so prišle še le komaj pred dvema dnevoma iz Pariza.

Pričela se je govorica kakor bi šumele buče v panju, sedaj polagoma, sedaj bolj kipeče, tu pa tam se je čulo spodobno smijanje, ali vse prav po škrcih, kakor je navada pri dvorih.

„Tu je španjolski poslanec, čvrčal je suholični gospodič k svojemu sosedu, in njegova hči dona Klara! hi, to je v resnici dobro blago, hi!“

In spremljevalec je obrnil prežiti obraz, ali prav polagoma tako, da se mu tanjka a maziljapolna kita ni premaknila iz srede koščenege hrbtišča.

„Hiu! razbleknil je usta, prijatelj ali ne meniš da sva za take reči že prestara!“

In resno, kakor bi vodila poslanstva, pri katerih sta služila stopala sta dalje po dvorani.

Sedaj pa ste prišli njih veličestvi in nastala je za nekaj časa tihota.

„Don Alfonzo, čemu me nadlegujete tu pred očmi vseh?“

„Čemu, vitez Falkenstein, vi še vprašate?

Kdo vam je dal oblast moji zaročnici tako očito dvoraniti?“

„Vaši zaročnici don! Odpustite, da jo ne poznam!“

In zatemnelo se je Španjolu oko in srdena rudečica zalila mu je rujavo lice, velika in žilata roka segala pa je krčevito po meču. Ali spomnivši se, da gleda nanj morda sto oces, pomiri si krv.

„Vitez!“ „Don Alfonzo?“ — „V dvanajsti uri vas pričakujem doli v vrtu!“

„Rad vam ustrezem, don!“

Med tem pa so stikovale gospice in tudi gospe (kdo bi tajil!) visokolasne glave in šepetale in se smijale sladko. In v resnici bila sta ta dva lepa človeka! Na videz v mirnem pogovoru, a v sreci vrelo je obema.

Don Alfonzo, prijatelj španskega poslanca in kakor se je v obče govorilo, zaročen z hčerjo njegovo, bil je krepke postave, ali na obrazu videlo se je, da mu je južno solnce obsevalo zibel.

In vitez Rihard Falkenstein tudi ni delal nečasti svoji severni domovini. Bil je bolj vitez kot Španec in možati obraz obdajali so mu lastni zlati kodri, katere ni vil po navadi istih časov v veliko tolsto kito. Ali vitez Falkenstein, kar je pomenilo največ, je bil ljubljeneec, in kakor se je šepetalo, vsegamogočni ljubljeneec vsegamogočnega kneza in ministra.

Iz Ljubljane. 25. decembra. [Izv. dop.] Naš deželni zbor je končau, kaj je deloval, kaj sklenil, je itak že brano, preostaja tedaj samo poročilo s tem, kar se more le med vrstami čitati. Predmet temu je druga seja deželnega zbora, pri kateri je bila na dnevnem redu tudi razprava zaradi primarijev na ljubljanski bolnišnici. Ta razprava je pa prišla „per varios casus“ pred deželni zbor, kateri je tako bil priča, kako Slovenci svoje umazano perilo peró in pred celim deželnim zborom, na radost in veselje nemčurjem, narodnjakom pa v nevoljo, v žalost. Bil bi jako nevšečen posel razlagati vso dotično zgodovino, kajti navajati bi morali toliko osobnosti, toliko osobne mržnje med dotičniki, da bi čitateljem samim ne bilo drago, ker bi jim tako uničili marsikteri priljubljeni uzor in na njegovo mesto posadili osorno istino. Zadostuje naj tedaj, da je šlo za osebo enega novega primarija izmed štirih za čigar mesto je prosil znani dr. Keesbacher in še nekdo drugi. Glede tega „nekega drugega“ pa nekdo izmed odbornikov ni smel glasovati, tedaj je bila odločba dana v roke dež. glavarja. Dež. glavar bi bil tega „nekega drugega“ baje tudi imenoval, ko bi bil mogel zvedeti imena ostalih treh primarijev.

A to ni bilo mogoče, to se mu ni hotelo povedati — menda se je hotelo zamolčati, da se jako odločni, pa ravno zbog tega v gotovih krogih neprijubljeni osebi, ne bode dala že obljubljena služba primarija — in tako je, ker dež. glavar ni hotel prevzeti nikakoršne odgovornosti, prišla vsa reč pred dež. zbor, tako se je zgodilo, da službe primarijev še niso oddane, da je vsak narodnjak nevoljin šel iz druge seje in da se kolportirajo lažnjive novice po deželi, češ, ta je odpadnik, je z nemčurji potegnji i. t. d. Pri vsem tem pa se utegne smejati dr. Keesbacher, ker utegne do imenovanja novih primarijev proteči še kaj časa, potem bo on deset let v službi in mora se mu dati penzija, ako se odstrani.

Vsemu temu bi se bilo v okom prišlo, da se je vzel v dotično postavbo stavek: „Ta služba (primarija) se oddaja praviloma le domačinom. Le tedaj, ko bi ne bilo domačina, kateri bi zanjo prosil, se sme tudi tujcem oddajati.“

Iz Ptujja. 25. dec. [Izv. dop.] Ptujška čitalnica si je najela stanovanje na več let v gostilnici „zur Stadt Wien“, in se je s prvim tekočega meseca tje preselila. Dolgo let je životarila v poslopji brez vse postrežbe, društveniki niso v društvo radi zahajali, ker se pri suhem nerado razgovarja, in tudi veselice, katero še društvom sedaj nekoliko življenja dajo, odlikujejo se med takimi okolščinami z mlačnostjo. Vsem tem ne-

voljam bodemo sedaj prišli v okom; kréma je v vsakem obziru izvrstna, dvorana, katero ima društvo za veselice je najelegantnejša v celem mestu, in tudi druge društvene sobe so jako prilične in prostorne. Zunanjim udom mora biti ugodno, da ima kréma več ličnih sob za prenočevanje, in da se vožne prilike tudi lahko v stajo postavljajo. Za prihodnje leto je odbor že dosti časopisov vsakovrstne barve naročil; slobodno tedaj društvo občinstvu priporočujemo, od njega pa od druge strani pričakujemo, da nas v našem podvzetju duševno in gmotno podpira.

Močna narodna društva so v naših mestih, kde se nemškutarstvo vedno bolj razširjuje, velike veljave; ona dajo razstrošenim narodnjakom središče, kjer svoje moči zbirajo. Dalje so velike vrednosti pri volitvah, ktere se vse v mestih vrše, da branijo narodne volilce od surovih napadov neotesanega mestnega moba. Tedaj na noge, Slovenci ptujškega okraja: tukajšnji narodnjaki so Vam dali priložnost, za občno narodno korist kaj storiti.

Na novega leta den se bode novo stanovanje slovesno odprlo, za govorom bode se igra „Uskok“ igrala, katero bodo lične osebe predstavljale, potem bode veliko srečkanje s 200 dobitki. Vabijo se tedaj vsi udi in tudi drugi zunanji narodnjaki, da nas mnogoštevilno počaste.

Iz Čabra (na Hrvaškem), 4. dec. [Izv. dop.] Imelo je tukajšno čitalnično društvo svojo glavno letno skupščino. Zaradi različnih uzrokov udeležilo se je omenjene seje razun domačih le nekoliko zunanjih članov. To mnogim poznano društvo ustrojilo se je meseca marca 1870, pod vodstvom občje spoštovanega Ferko Šlajmer-a, bivšega žup. kotorskega sodeca v Čubru, in šteje do sedaj že 16 domačih in 33 zunanjih članov. V tem kratkem času prisvojilo si je društvo veliko lepih reči, več kakor 600 gld. vrednih; med temi krasne slike od Nj. vel. cesarja in cesarice, sliko pokrovitelja čitalničnega pl. g. Ghzyzey-a, k. kamernika ogerskega, do 100 gld. vrednosri, katero nam je on sam podaril, dva lepa zemljevida, svoj glasovir in več druzih stvari. Tudi je naročilo društvo svojo narodno zastavo za 80 gld., in krasno sliko našega ljubljencea prevzv. g. biskupa Strosmajera, izdelana po umetniku gosp. Mückeňu za gld. 30, vse potrebne poslovne knjige in oklice, ktere vsaki dan pričakujemo. Pri vsem tem je čitalnica vzdrževala do 18, veči del narodnih časnikov. Zaključila je skupščino in stavila v svoj proračun za leto 1871 20 raznih časnikov, krasno sliko junaka Jelačiča bana, in več drugih ostalih vrlih sinov naše domovine; dalje se je zaključilo,

da se vpiše kot član v družbo sv. Jerolima. Med družniki se je tudi želja obudila do svojega glasbenega zavoda, a še mlada, akoravno na krepkih nogah stoječa čitalnica, za zdaj nima še dosti denarne podpore; pričakovati pa smemo, da se tudi to s pomočjo vrlih naših sinov, katerim je izobraženje naroda prva potreba, zgodilo bode.

Okraj čabarski oponašati se torej sme, akoprav eden najsiromašnejših okrajev s svojo blagosono napravo, ktera sije seme omike mej okrajčane svoje, da bi, kokor skala stali sovražniku svojemu v bran, kateri neprenehoma žile napenja, da bi pomagjaril vso Hrvatsko in nam naš mili domači jezik spodrinil in dom zatrl.

Iz Gorice. 23. dec. [Izv. dop.] Jako žalostno in sitno tako za učitelja kot za učenca je, da še za slovenščino na srednjih šolah nemamo potrebnih šolskih knjig. Zavrniti bi me utegnil kdo: „Saj imamo Bleiweisova berila za nižo in Miklošičeva za višo gimnazijo!“ Da, imamo jih, toda kaka so!

Ko so bile l. 1850 avstrijske gimnazije preustrojene in se je tudi slovenščina kot učni predmet apeljala, naročilo je bilo ministerstvo Bleiweisu in Miklošiču, naj spišeta potrebne knjige za vse gimnazijalne razrede. Ta dva rodoljubna moža sta se neutegoma lotila težavnega dela in ga s pomočjo nekterih slovenskih pisateljev tudi dovršila, toda berilo za osmi gimnazijalni razred še le leta 1865. Že takrat se je bil nekdo v „Slov. Glasniku“ oglasil, kako pomankljivo in nezadostno je to berilo. Ravno to se mora o vseh prejšnjih s toliko večjo pravico trditi. Vrh tega so večidel vsa ta berila slovniški že ostarela, kajti slovenski jezik je od l. 1850 velik korak storil. In če premislimo, da je bilo takrat naše slovstvo veliko manjše, nego dandenes, da se torej ni moglo veliko izbirati in da se je celo delo večidel v naglici vršilo (kajti berila so se komaj pričakovala), se ne bomo čudili, če ona berila več ne zadostujejo našim potrebam. To je čutil tudi za slovenski narod toliko zasluženi Janežič. Ker je vedel, kako naše reči stojijo, lotil se je sam težavnega dela in izdal je l. 1865 prvi, l. 1867 pa drugi del svojega malega „Cvetnika“ in že l. 1868 veči „Cvetnik sl. slovesnosti za više gimnazije in realke“. Toda predno je mogel vsem razredom s svojimi „Cvetniki“ zadostiti, pobrala ga je nemila smrt. Tako sta ostala dva razreda na niži in trije, ali pa tudi le dva razreda na viši gimnaziji brez svojega berila. Godi se torej, da morajo učenci po več let toisto prežvekati, kar je za-nje jako sitno.

Zlasti viša gimnazija čuti pomankanje dobrega slovenskega berila. Na nemških gimnazijah

In to se je videlo tudi na obrazu njih visokosti, gospodu ministru, ko je vitez k njemu pristopil, zapustivši don Alfonza. —

In začele so peti trobente in glasiti se druge piščali.

Enako mrzlo, kakor živi se dragače v tacih krogih pričela se je gospoda sukati in par za parom poskušal se je bolj sladko smijati in kolikor največ mogoče zadovoljnosti v svoje puste obraze vdolbsti.

„Dona Klara, je li res da odrinete na Špansko in da nas zapustite tako kmalu?“

Dona Klara pogledala je nekako čudno svojega plesalca in potem žalostno zakrila s svilnato trepalnico oko.

„Tako je volja mojega očeta, gospod vitez!“

„Volja vašega očeta in morda tudi volja don Alfonza!“

Nekoliko bolj blede je postalo jej lice in dejala je občutljivo:

„Oj vsaj si tudi sama želim v domače kraje v domač grad pri Granadi, kjer sije vse drugače solnce, cvete vse lepši drevje in livada in kjer je zopet tako zdravo v sredi dišečih mirt in cipres!“

„In tamo pozabite gotovo namrzone nas severjane, dona Klara!“

Nagnila se ji je glavica in njemu zdelo se je, kakor da bi ji bilo postalo solzno oko.

Ali utilnila je glasba in plesalci so se pomirili.

Vitez Falkenstein pa je spremil galantno špansko dono do njenega sedišča.

„Dona Klara vidiva se zopet! Pri Granadi!“

„Morda bi vam ne škodoval sprehod po hladnem zraku!“

„In vaša spremitev mi je draga, don Alfonzo!“

Kakor najboljša prijateljica zapustila sta nališpana gospodiča dvorano, kjer priklopelo je veselje do vrha, zakaj njih veličestvi zapustile ste dvor.

Počasi sta stopala po peščenem poti, sedaj pa sedaj pogledovala po razsvetljenih oknih in na nebes, kjer je svetila luna. V naturi je bila pomlad v porodu, tu pa tam je ležalo še nekaj snega, a vendar ni bilo prehudega mraza.

Tam na strani, kjer je stalo nekaj dreves, ter navpik dvigalo svoje suhotne veje, tamo se je ustavil don Alfonzo, ter dejal mrzlo:

„Tu mislim da je pripravno mesto, vitez Falkenstein!“

„Res, don Alfonzo!“

In zabliskalo se je jeklo v mesečinem blisku in sukala sta ga dolgo, iskajoč raniti eden drugega.

Ali Španjol je bil krepak, in ko so onemogle

Njemu moči, zabodel mu je rapir v ramo, da se je Nemeč ječaje prevrnil, ter tiho obležal.

Don Alfonzo pa je obrisal lilačno krvno meč ob sneženih tleh, ter hitro odšel.

Kmalu potem pa je začel vrtnarski pomagač iz vrta globoko ječanje. Strah ga je bilo in zbudil je svojega gospodarja. Na vrtu sta našla ranjenega viteza, ki se je poskušal iz svoje krvi vzdigniti. Odnesla sta ga na gorko.

Na dvoru pa se je govorilo veliko in premnogo: da je odšla dona Klara in don Alfonzo in da se je ministerski ljubljeneč vitez Falkenstein podal bolan na svoje gradove.

Ali izvedela se je vendar resnica.

„Tako je, gospod svetovalec, jaz imam to od njih visokosti premilostljivega kneza!“

„Oj!“

In dvorni svetovalec razkvečil je usta, počasi nabral bakreni nos popravil peroko in odšel po koridoru. Oni pa je zadovoljno zrl za njim in gladil si trebušek, s katerim ga je obložila težavna in skrbipolna dvorska služba. —

Ljudje so govorili, da ima dona Klara lepe dneve in da jo ljubi njen soprug don Alfonzo.

In res kazalo se je na vitez tako.

Pri Valenciji na morskem pobrezji skoraj, nakupil se je bogati don. Tamo je pričel zidati ter

so zdaj večidel povsod upeljana Eggerjeva berila izdana v dveh delih (drugi del v dveh zvezkih). Prvemu delu odgovarja večidel naš „Cvetnik sl. slovesnost“ in bi zadostoval za peto in morda tudi šesto šolo. Za sedmi in osmi razred pa potrebujemo neobhodno še eno večje berilo kot drugi del Janežičevega Cvetnika.

Namen tem vrsticam je najti rodoljubnega moža, ki bi bil pripravljen po izgledu ranjega Janežiča darovati se za narod in oskrbeti ukaželjni mladini, na kateri visi naša prihodnost, to toliko potrebno in zaželeno knjigo. Od vlade že tako ne moremo pričakovati, da bi nam skrbela za šolske knjige.

Moje mnenje je, naj bi se osnovalo berilo za sedmi in osmi razred po izgledu nemškega Eggerjevega. Naj poprej mora obsegati to berilo našo slovstveno zgodovino. Staroslovenska zgodovina naj bi bila bolj na kratko obdelana, toliko bolj obširna pa novoslovenska. Vse knjige, ki so do zdaj o tem predmetu pisane (Janežičeva, Macunova), razum Šafaříkove, ki pa sega žalibože le do leta 1830, so malo vredne, kajti obsegajo skoraj le gola data (in še ta pomanjkljiva) brez kritičnega pregleda.

Mimogrede naj še omenim, da se nikakor ne zlagam z navadno razdelitvijo naše slovstvene zgodovine. Pri vsaki razdelitvi se mora gledati na bistvena znamenja. Začetek izhajanja „Novice“ l. 1843 se mi pa ne zdi tako bistveno znamenje. Res da so imele „Novice“ velik vpliv na razvitek našega jezika, na povzdigo našega slovstva, vendar tako velikega ne, kakor l. 1848, ko je iskra, ki je vso Evropo kot elektrika prešinila, tudi naš narod k novemu življenju, k novemu delovanju zbudila. Že istega leta je začela izhajati „Slovenija“ in „Danica“, prihodnjega 1849 leta pa še „Vedež“, „Slavjanski rodoljub“ v Trstu in „Ljubljanski časnik.“ Tak korak ne glede na njegove nasledke je že sam po sebi vreden postati začetek nove ere. Jaz bi bil torej zato, naj bi se naša slovstvena zgodovina tako razdelila, da bi se druga doba mesto z l. 1843 še le z l. 1848 končala, s smrtjo naj večjega našega pesnika Preširna.

Pa vernimo se zopet k našemu predmetu. V novem berilu naj bi bila naša slovstvena zgodovina kritično obdelana, naj bi se individualnost posameznih pisateljev natanjko narisala, da si zamore učence pravo podobo zadobiti. Pove naj se o slovnični in estetični vrednosti dotičnega pisatelja, itd.

Kar se pa tiče izgledov za čitanje, teh menda ne bo manjkalo, tako da ne bo treba prestavljenih reči sprejemati, kakor se v sedanjih berilih nahajajo. Plodi starejih in že umrlih pisateljev

s svojim denarjem oživil stotero rok. Tu se je kopal, obsekovalo kamenje, tamo pa je izdelaval italijansk mojster umetne stebričke in držaje za krasne balkone.

Vitnarji in kopači so grebli zemljo, navodili cvetja polne gredice, posuvali pota z belim peskom sadili citrone in olive in mirte, ter v španski rahli govorici klicali sedaj pa sedaj odkrivavši glavo blagoslovu iz nebes.

Čez nekaj mesecev stalo je živahno poslopje, ter dajalo čast svojemu zidarju. Tu sem je prišel don Alfonzo in samo včasih zahajal na dvor v Madrid pustivši ženo v Valenciji, boječ, da bi jej nekdo izmed dvorskih metuljev ne bil v kvar.

Solnce je že zahajalo, ko je stopila Dona Klara na balkon. Ali duša se ji ni razveselila krasne narave. Mirno in skoraj z nevsmiljenim smehom zrla je pred saboj umetne naprave in pogled je šel dalje in oko je ostalo naposljed na površini morja, pri kateri so se ravno poslavljali zadnji solčni žarki.

Ali povrnilo se ji je kmalu, potem pa se je vtopila sama vse podprla težko glavo, ter mislila na toliko hudega.

In zamislila se je na daljni sever. (Konec prih.)

so šli že večkrat v raznih knjigah natisnjeni. Spisnin izdelki naših mladih pisateljev, zlasti naših mladih pesnikov se nahajajo obilno v Mladiki, Zvonu, v Glasniku itd. Zlasti v Zvonu se bo dobilo izrstnega gradiva za izgled naj novejših dobe. Ukaj opomnim le prekrasnih Ogrinčevih „obrazoviz narave“, ki so bili s splošno pohvalo sprejeti. Tudi iz že pozabljenega in nedovršenega romana „Čet in sad“ se bo dala marsiktera lepa epizoda vzeti. Tako mislim, da sestavljavec novega berila ne bo v zadregi, kadar bo izbiral primerne korade za čitanje.

V ostale pa naj bi se slovstvena zgodovina in pa izgledi k posamezne dobe in pisatelje tako razvrstili, kako se nahaja v omenjenem Eggerjevem berilu, in kakor je tudi Miklosić svoje berilo za osmi razred enoval, kajti tako je najbolj primerno.

Bog da bi mi glas ne ostal glas vpijočega v puščavi, ampak da bi zbudil rodoljuba, ki nam bo tako potrebno in teško pričakovano knjigo v kratkem času oskrbet

M. Lski.

Politični razgled.

Za gospodsko zbornico državnega zbora je imenovan knez Karl Auersperg za predsednika in ne več Šmerling. Ker v tem zboru menda ustavoverci še vendar pumalo „liberalnih“ življenj vidijo, dosegli so da cesar imenoval 8 novih ustavovernih udov in sbr našega sodeželena in slabega prijatelja M. Kaerfelda, nekovega Ivana (!) b. Apfaltrerna, grofa Belrupta, gl. Enzensberga, feldeajgmajstra Hrtunga, barona Rizy-a dr. Serinzi-ja in grofa Batsa.

Večina zadnjih časov se peča z božičnimi prazniki; eni obžaljejo da nam božič, ta veliki praznik miru in spive, ni prinesel tudi v Avstrijo miru; zagrizneni stavoverci se veselje, da po božiči stopi njih zaželen rajhsrat skupaj, ali strahu ne morejo skrivati, da bode večeraj sestavši se „državni zbor“ precej prvi seji nesposoben glasovati in sklepati, ker nboje dovolj poslancev. — Nemški časniki pak, kteri se še grejejo na solnce lanskih pruskih zmag, omišljajo se na lanske krvave božične dni pred Pazom.

Brzjavlja se, da staaska poslanca Sladkovski in Gregr, ktera bavita zdaj v Nizzi, obiskala Ludvika Košuta, kteri se je poslednji čas proti Andrašiju za Čehel avzel.

Hrvatsko vprašane je med prazniki tako odločno na dnevi red pšlo kakor po padci Rauhovem še ne. Peštanski idunajski listi vedo v soglasji povedati, da je Lotay začel z voditelji hrvatske narodne stranke pogati se. Vončina je baje bil v Pešti, in šel potem a Dunaj kamor so prišli 27. l. m. tudi poslanci Lazovič, Jačić in Rački. Ker tudi hrvatski listi, arodni in vladni, naenkrat izredno pomirljivo pojo, videti je da pogajanje Hrvatov ni brez temja. Več govorimo o tej stvari, ki je v svojem taku ali takem izidu tudi za nas Slovence važna, kar se reči zjasne.

Iz Varšave se piše v „esterr. Zeitung“, da predsednik francoske republi, kteri ni bil nikoli prijatelj Poljakov, izkuša sakako Rusiji postrežen biti proti poljskim sanjem. Zato je ruski vladi naznanil vse tiste rusi Poljake, kteri so bili v zvezi z pariško komuno — Druga vest iz Rusije je, da so prebivalci iz Kavkaza ponudili carju, da postavijo prostovoljno krdele 10.000 mož za slučaj, ako bi Rusija vskovala se z Avstrijo.

Na Francoskem se ponajajo sovražni napadi prebivalcev na nemške padne vojake. Prebivalci v Bouziers v ardenskih gorah so napadli nemške vojake. Nemški poljnik je za-to zaprl najveljavnejše može v občini Stakimi dogodki se kuri sovraštvo obeh narodov. — Imenovanje grofa Apponyi-a za Avrijskega poročnika pri francoski republiki (narsto Meternicha) se je v Parizu dobro sprejelo.

Angleški princ Vales, slednik na kraljevskem prestolu, kteri je bil smrtni postelji,

je zopet toliko ozdravel, da pišejo ka je iz nevarnosti. Ker ni Nemcem prijatelj, to ni posebno ugodno za-nje, česar niso skrivali.

Razne stvari.

* (Národna vzbujenost na Kranjskem.) Da je naš narod na Kranjskem popolnem vzbujen in politično zrel, pokazale so zadnje volitve. Kajti, dasi je bilo vreme suho je bil vendar tolik mrz in volileci so se morali voziti take daljine, da se njihovej žrtvoljubnosti ne more dovolj hvale peti. Kamničanov je bilo n. pr. 40 voz, ker se jih v mrazu ne more mnogo voziti na enem vozu, in ker so hoteli svojim številom imponovati. Tudi ženske so se peljale volit. Tako ženico volilko iz Kamnika hoče v Kranji nekdo dražiti rekši, da je bilo lahko se voziti v Tržič, ker je lepo vreme. A ženica mu zavrne: „Ko bilo snega za seženj na debelo in bi bilo treba takoj jutri zopet voliti, se zopet vsi popeljemo!“ — Poslanec Jugovicu so volileci navdušeno zagotovljali, da ga bodo vedno enoglasno volili in če se desetkrat volitve ovržejo ali deželni zbor razpusti. — Vrhničanje so morali zjutraj ob eni vstati in hoditi peš do Logateca, kjer so šli po železnici v Postojno, iz Postojne pa so šli peš celo pot do Vrhlike in to je skoro sedem ur dobre hoje. — Ravno tako so se skazali Beli Kranjci iz Črnomlja in Metlika, kterih ne je nad 100 peljalo predolgo pot v Novomesto, kjer so odločili zmago. — Nekako ponosni so naši ljudje na volitve in povsod se čuje glas: „Naj le razpišejo nove volitve, bo pa še več naših poslancev enoglasno izvoljenih, nego zdaj. Ne bodo nas vjeli, ne! — Slava tedaj našim prebistrenim in zavednim volilecem!!!“

* (Dramatično društvo.) Dne 21. t. m. je prvokrat stopila na slovenski oder Albini-jeva vesela igra „Umetnost in narava“ v 4 dejanjih. Igra sama na sebi je zanimiva, dasi ima mnogo neverjetnih položajev in nima tako živahnega, duhovitega dejanja, kakoršnega smo vajeni pri francoskih igrah enake mere. Dramatično društvo pa pri tej igri dokazalo, da ima mnogo i to jako spretnih moči. V prvi vrsti si štejem v dolžnost posebno omeniti gospo Valenta-Brusovo (Poliksena), ktera je naivno naravnost in nepopačeno priprostost izvrstno izrazeovala, zlasti prizor v „lopi“, ko pri imenovanji svojega imena šopek vrže svojemu idealu, je bil v istini dovršen. Gospodična Podkrajškova (Artemizija, grofinja Lilienfeldska) je svoj ne ravno lahek nalog izbornu igrala, predstavljala je ponosno grofinjo udovo tako primerno, kakor bi se bila vedno sukala le v aristokratskih krogih. Posebno pohvalno pa gre omeniti njeno izredno pridnost, kajti nastopi skoro v vsakej igri a vsigdar dobro, izbornu igra. Gospodična Jamnikova (Aurora) je bila velekrasna, igrala je izvrstno in marsikoga očarala, omeniti pa moramo vendar še enkrat hibe, da njeni glas pretulo afekt, duševno vzbujenost izražava. Gospod Šušteršič (Agamemnon Natančni) je svojo natančno, to je izbornu dovršil, sploh smo videli gospoda Šušteršiča zadnji čas že v mnogih rolah, ko mu ni bilo ni trohice spodtikati. Gospod Juvančič (grof Born) je bil prav zal huzarsk kapitan, igral je prav dobro in primerno pomagal k splošnemu učinku. Gospod Noll (Morie Bezgovec) kot prejšnjega husar je zbuja svojo komiko in svojim prav vojaškim postopanjem občo radost. Gospod Schmidt (baron Bergen) je sicer dobro igral, pa svojoj jako nehvaležnoj roli ni mogel napraviti posebnega učinka, ravno tako, je gospod Kajžél (sluga Ajant) imel mnogo prekratek nalog, da bi mogel pozornost občinstva tako zavzimate, kakor je sicer pri njem navada. Vsi drugi igralci so imeli tako kratke naloge, da jih ne gre dalje spominjati. — Končno moramo izreči svoje obžalovanje, da je bila ta izvrstno in posebno marmeljivostjo predstavljana igra le pičlo obiskovana. Naj bi narodnjaki bolje obiskovali slovenske predstave, ktere so vsakokrat vsaj toliko vredne,

